

Sygn. akt II UK 118/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku M.Ł. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Firma Ogólnobudowlana „M.”

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w W.

z udziałem zainteresowanych K.D., D.F., W.P., J.P.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 26 maja 2020 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].

z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od skarżącego na rzecz pozwanego organu kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...]. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 września 2018 r., po rozpoznaniu apelacji odwołującego się M.Ł. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma Ogólnobudowlana „M.” – M.Ł. (płatnika składek) oraz apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w W., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 lipca 2016 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie płatnika składek od decyzji organu rentowego z dnia 16 lutego 2015 r. stwierdzających, że zainteresowani K.D.,

D.F., W.P. i J.P. podlegają jako zleceniobiorcy płatnika składek obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w tych decyzjach z podstawami wymiaru składek na ich ubezpieczenia.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wykonywane przez zainteresowanych prace w postaci: robót malarskich, murarskich, rozbiórkowych, remontowych oraz prac przy elewacji budynków i ich docieplania, nie stanowiły dzieła, rozumianego jako określony rezultat działania o indywidualnym charakterze. Warunki oraz sposób i okoliczności realizacji spornych zobowiązań oraz ocena prawna tego stanu rzeczy prowadziły do oceny, że sporne umowy należą do umów starannego działania o świadczenie usług (art. 750 k.c.), a nie do umów o dzieło (art. 627 k.c.).

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie 1/ art. 750 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie do stanu faktycznego i błędne przyjęcie, że sporne umowy zawarte przez odwołującego się z zainteresowanymi były nienazwanymi umowami o świadczenie usług, a nie umowami o dzieło; 2/ art. 627 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędne przyjęcie, że sposób wykonywania dzieła opisany w umowach i ustaleniach stron dyskwalifikuje zawarte przez strony umowy jako umowy o dzieło oraz przez błędne ustalenie, że w chwili zawierania umów o dzieło strony nie oznaczyły dzieła, nie określając rezultatu, który miał być osiągnięty; 3/ art. 83 ust. 1 pkt. 1 i 3 w związku z art. 86 ust. 1 i 2 pkt. 1 i 2 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300, dalej jako ustawa systemowa) polegające na błędnym uznaniu, że ww. przepisy uprawniają ZUS do przeprowadzania prawnej kwalifikacji umów zawieranych przez podmioty trzecie z punktu widzenia tej ustawy; 4/ art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez przyjęcie, że normy zawarte w powołanych wyżej przepisach ustawy systemowej, w braku wyraźniej delegacji w tym zakresie w ich treści, nadają ZUS kompetencje do prawidłowego kwalifikowania umów zawartych przez podmioty trzecie i orzekanie o istnieniu pomiędzy ich stronami określonych stosunków prawnych; 5/ art. 1, art. 2 § 1 w związku z art. 189 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że prawna kwalifikacja umów dotyczących istnienia stosunku cywilnoprawnego, może odbywać się w postępowaniu administracyjno-prawnym z pominięciem cywilnoprawnego toku postępowania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący umotywował istotnym zagadnieniem prawnym, „czy organ rentowy, w świetle braku wyraźnego umocowania w art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz art. 86 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przy uwzględnieniu treści art. 7 i art. 87 Konstytucji, jest upoważniony do orzekania o istnieniu określonego stosunku cywilnoprawnego leżącego u podstaw stosunku ubezpieczenia społecznego”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kolejna skarga kasacyjna wniesiona w podobnej sprawie nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Należy przypomnieć, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na precyzyjnym sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrzone w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został dotychczas wyjaśniony w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Tymczasem Sąd Najwyższy odniósł się już do sformułowanego przez skarżącego problemu, przeto powielane zagadnienie nie ma waloru nowości, która wymagałaby kolejnej interwencji najwyższej instancji sądowej. Należy tu odwołać się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2019 r., II UK 214/18 (LEX nr 2690937), wyrażonego na tle analogicznego stanu faktycznego i problemu prawnego, że sformułowane zagadnienie prawne zostało wyjaśnione w

orzecznictwie Sądu Najwyższego, który już wyroku z dnia 23 lutego 2005 r., III UK 200/04 (OSNP 2005 nr 18, poz. 292) potwierdził, że organ rentowy jest uprawniony do badania ważności umowy o pracę dla potrzeb objęcia lub zweryfikowania podlegania ubezpieczeniom społecznym pracowników. Organ ten jest uprawniony do badania faktu zawarcia umowy o pracę pod kątem jej ważności i nie może przyjąć za legalny tytuł ubezpieczenia czynności prawnej sprzecznej z prawem, w tym także zabronionej przez prawo lub zmierzającej do jego obejścia. Stanowisko to zostało podtrzymane przez Sąd Najwyższy w wyroku z 12 września 2006 r., I UK 100/06 (LEX nr 1421972). Organ rentowy, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i prawidłowy tytuł ubezpieczeń społecznych. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i 758 k.c. lub właściwych umowom, do których - stosownie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, LEX nr 1495840; z dnia 13 stycznia 2016 r., III UK 53/15, LEX nr 1984624; postanowienie Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2018 r., II UK 438/17, LEX nr 2538834). Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w sprawach ze skargi tego samego odwołującego się, z udziałem innych zainteresowanych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2019 r., II UK 554/17, LEX nr 2638582 oraz postanowienia z dnia 29 maja 2019 r., II UK 214/18, niepublikowane; z dnia 22 listopada 2018 r., II UK 479/17, niepublikowane) uznając za chybiony pogląd skarżącego, jakoby prawna kwalifikacja umów cywilnoprawnych nie mogła być dokonywana w postępowaniu administracyjnym i wymagała wystąpienia ze stosownym roszczeniem opartym na podstawie art. 189 k.p.c. Równocześnie korzystanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z jego ustawowych uprawnień nie narusza art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji RP, ponieważ pierwszy z wymienionych przepisów stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, a drugi określa hierarchię

źródeł powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej, wymieniając wśród nich właśnie ustawy, a takim aktem prawnym jest ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, której przepisy dopuszczają weryfikację tytułów podlegania lub niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Można sygnalizować, że wykonywanie spornych usług powinno być z reguły powierzane własnym pracownikom lub wyspecjalizowanym podmiotom prowadzącym tego typu pozarolniczą działalność, którzy z tych tytułów podlegaliby obowiązkowi ubezpieczeń społecznych. Może to być istotne choćby w celu ograniczenia ryzyk z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej przedsiębiorcy budowlanego w razie wystąpienia nieszczęśliwych wypadków, które nie omijają sektora budowlanego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., zasądzając od skarżącego należne organowi rentowemu koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym w zgodzie z art. 98 k.p.c.